

ИСТРАЖИВАЊА У ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

ПРЕДАВАЊЕ 25. 3. 2021.

ИСТОРИЈСКО-ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Ова истраживања заузимају значајно место у педагошкој науци јер служе за утврђивање идентитета педагогије као науке (Јовановић и Кнежевић-Флорић, 2007).
- Бројна педагошка питања могу бити предмет историчко-педагошких истраживања: педагошке идеје, личности, развој предшколства и слично. Интерпретација података добијених кроз прикупљање и проучавање различите грађе, коришћење синтезе, стављање у историјски контекст, узимање у обзир друштвено-историјски контекст зависи од самог истраживача и носи велику одговорност.
  - Ток истраживања:
  - Дефинисање проблема истраживања;
  - Проналажење извора истраживања и евалуација аутентичности;
  - Процена важности, значења и поузданости података;
  - Организација и систематизација података;
  - Формулација и тестирање хипотеза које би требало да резултира генерализацијама (Јовановић и Кнежевић-Флорић, 2007).
- Доминантно су квалитативног карактера.

Вежба:

- Размислите и одговорите шта бисте истраживали историјско-педагошким истраживањем.

ФУНДАМЕНТАЛНА (БАЗИЧНА, ТЕОРИЈСКА) ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Спроводе се ради стицања нових знања, проширивања и фундирања постојећих. Она су теоријска и апстрактна.
- Предузимају се ради проширивања постојећег система педагошких сазнања и њихови налази обично немају неку непосредну практичну примену.
- Оријентисана су ка развоју педагошке теорије.
- Баве се: аксиолошким питањима педагогије, питањима везаним за предмет проучавања педагогије, теолошким питањима педагогије (циљеви васпитања и образовања), епистемиолошко-методолошким питањимааа, питањима језика педагогије (Банђур и Поткоњак, 2006).
- Резултати ових истраживања повезују се са свим претходним истраживањима и знањима унутар педагошке науке (Јовановић и Кнежевић-Флорић, 2007).

EX-POST-FACTO ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Неки аутори сматрају *ex-post-facto* истраживање само „методом“ или само „поступком“ у истраживању. Поједини га сматрају једном врстом експерименталног истраживања, док други сматрају да не припада тој врсти истраживања јер не подразумева намерно уношење експерименталног фактора у истраживану педагошку појаву (Банђур и Поткоњак, 2006).
- Сам назив *ex-post-facto* педагошко истраживања потиче из латинског језика (*ex* - из, од; *post* - после и *facto* - чињеница) што нам указује на начин реализовања овог истраживања. Наиме, истраживање се реализује тек након деловања неког фактора, чиниоца, у одређеној педагошкој ситуацији или процесу (Јовановић, 2007). Тај фактор је унео неко други, он већ постоји и делује од раније, док истраживач испитује, после деловања тог фактора (*ex-post*) резултате (последнице) до којих је дошло. У овим истраживањима се не утврђује иницијално стање већ само финално. Међутим, да би се могло говорити о добијеним резултатима, они се морају упоредити са резултатима добијеним у истим или сличним условима у којима није деловао фактор који је довео до разлика у резултатима (Банђур и Поткоњак, 2006).

- Предмет ових истраживања могу бити иновације у раду васпитача, облици, методе васпитно-образовног рада, коришћење нових радно игровних средстава и друго.
- У ex-post-facto истраживањима могу се користити сви поступци и инструменти који се користе у експерименталним, односно квази-експерименталним истраживањима, што важи и за обраду и интерпретацију резултата.
- Иако се овим истраживањима не придаје већи научни значај, она се могу успешно изводити у вртићу и школи (Банђур и Поткоњак, 2006).

Вежба:

- Размислите и одговорите шта бисте у вртићу истраживали ex-post-facto истраживањем.

СОЦИОМЕТРИЈСКА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Творац социометрије је психијатар Ј. Л. Морено. Техника коју је формулисао, иако је од оригиналне теорије и теоријских конструкција остало веома мало, постала је значајна у методологији друштвених наука. У педагогији, социометрија се различито означава и класификује: као „социометријско истраживање“, „социометријска метода“, „социометријски поступак“ или „социометријска техника истраживања“ и слично.
- Социометрија је нашла доста широку примену у педагошким истраживањима, веома често се користи за „снимање“ и „утврђивање“ стања пре увођења педагошких мера (Банђур и Поткоњак, 2006), али и за боље упознавање групе.

- Социометрија је усмерене према групи као групи и према појединцу али као члану групе. Реч је о веома једноставном поступку истраживања и још једноставнијим инструментима којима се прикупљају релевантне чињенице за предмет проучавања. Саопштавање резултата, графички и путем индекса, прегледно је и разумљиво. Добијени резултати, поред научне вредности, могу послужити и као основа за практично деловање (Банђур и Поткоњак, 2006).

Припрема и ток социометријских истраживања

- Социометријско истраживање не захтева претходну израду истраживачког пројекта.
- Прво се мора утврдити:
  - Циљ - шта се жели сазнати о групи и њеним члановима
  - Најпогоднији критеријум (или више) на основу кога ће чланови вршити избор (у облику питања, задатка, захтева), мора се одлучити да ли ће се ићи на само позитивне или негативне изборе, да ли ће образлагати свој избор, да ли ће се ићи на само један или више избора.
  - Која група је предмет истраживања

- Израда социометријског упитника.
- Практично спровођење истраживања
- Обрада-израда социограма и/или израчунавање индекса
- Анализа резултата
- Одлучивање шта предузети, ако је то био циљ истраживања.

У оквиру социометријског истраживања као инструменти се користе: социометријски упитник, социометријски тест, а у терапеутске тест играња улога (Банђур и Поткоњак, 2006).

Вежба:

- Размислите и одговорите када и због чега бисте спровели социометрисјко истраживање у вртићу.

КОМПАРАТИВНА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Компаративна педагошка истраживања називају се тако по основној логичкој операцији на којој почивају - *компарацији*. Компаративо се шпроучава педагошка периодика, литература, магистарске и докторске дисертације, опрема, намештај и нова образовна средства, али и финансирање школства (извори финансирања, цена коштања једне школе, сваког ученика), начин организовања, ушрављања просветом, школско и предшколско законодавство... и слично. Ова врста истраживања омогућује где се налазе они који се упоређују, што пружа основу за предузимање мера да би се „стигао“ онај ко је „бољи“, ко је стигао „даље“. Такође, омогућују трансфер искуства, позитивног и успешног, међу онима који су предмер поређења (Банђур и Поткоњак, 2006).
- У оквиру компаративних истраживања могу се користити све истраживачке технике и инструменти (Банђур и Поткоњак, 2006).
- Важно је истаћи да се компаративна истраживања могу успешно организовати и на „микро плану“, па и у оквиру једног вртића.

Вежба:

- Размислите и одговорите шта бисте истраживали компаративним истраживањем.

МАЛА (МИКРО) ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

- Примењена истраживања која се рационално организују у оквиру вртића или школе имају карактер малих или микро истраживања. Смисао спровођења таквих истраживања јесте да унапреде васпитно-образовну праксу. Они најчешће обрађују проблеме малих димензија, неку ужу тему, али не и мање значајне. Код малих истраживања је наглашен практични значај. Предмет истраживања могу бити: облици неприхватљивог понашања деце, емоционална и социјална клима у групи/одељењу, модели евалуације васпитно-образовног рада, ставови васпитача/учитеља према иновацјама, интеракција деце предшколског узраста и васпитача и слично (Банђур и Поткоњак, 2006).

- Циљ малог педагошког истраживања је да се утврди објективне везе у појави између појава које су предмет проучавања. Рационализација у малим истраживањима огледа се у смањивању броја релевантних варијабли, истраживачких метода и инструмената и малом броју испитаника. Реализују се применом дескриптивне методе и ex-post-facto поступка, Од истраживачких инструмената најчешће се користе упитници, скале судова, протоколи снимања и други. Узорак је мали, погодан, намерно изабран. Добијени подаци обрађују се применом елементарних статистичких поступака. Реализује их углавном један истраживач, па се чак називају и *индивидуалним* истраживањима. Мала истраживања понекад имају карактер поновљеног истраживања у смислу да истраживач најчешће понавља делове већег истраживања на мањем узорку, са смањеним броја истраживачких инструмената (Банђур и Поткоњак, 2006).

Вежба:

- Размислите и одговорите који проблем бисте истраживали малим (микро) истраживањем у вртићу.

Литература:

- Банђур, В. и Поткоњак, Н. (2006). *Истраживачки рад у школи: Акциона истраживања*. Београд: Школска књига.
- Јовановић, Б. и Кнежевић-Флорић, О. (2007). *Основи методологије педагошких истраживања са статистиком*. Јагодина: Педагошки факултет.